Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 9 2 5 3 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 1

Komentar besedila

Sreda, 28. avgust 2019 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© Državni izpitni center
Vse pravice pridržane.

M 1 9 2 5 3 1 1 1 0 2

V sivo polje ne pišite.

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

V sivo polje ne pišite.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Toda ali je v redu, da govorimo o stvareh, ki jih ne poznamo tako, kakor da bi nam bile znane?«
»Ne, to ni v redu, pač pa moramo biti pripravljeni, da povemo mnenje, ki ga o neki stvari imamo.«
»Toda ti veš, da so mnenja, ki se ne opirajo na znanje, brez vrednosti. Celo najboljša mnenja so slepa. Kajti tisti, ki pravo zadene brez resničnega znanja, se v ničemer ne razločuje od slepca, ki krene po pravi poti.«
»Tako je.«
»Ali naj zdaj tvoja pozornost velja samo slabemu, slepemu in izkrivljenemu, čeprav lahko od drugih slišiš lepe, imenitne resnice?«
»Pri Zevsu, Sokrat, glej, da se zdaj tik pred ciljem spet ne poskušaš izmakniti!« je rekel Glavkon.
»Zadovoljni bomo, če boš tudi o dobrem razpravljal v isti obliki, kakor si to storil pri pravičnosti, razsodnosti in drugih krepostih.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, 6. knjiga, str. 199–200.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Navedeni odlomek kaže Sokratovo obotavljanje pred obravnavo dobrega, potem ko je zavrnil, da bi bilo dobro lahko užitek. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, zakaj Sokrat zavrne užitek kot dobro, zakaj se obotavlja pri razlagi dobrega, in navedite, kako ga v nadaljevanju vendarle pojasni. Razložite tudi, kakšno funkcijo ima dobro v Platonovem nauku o realnosti in spoznanju. Svojo razlago umestite v celoto dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Kaj pa naslednje?« sem vprašal. »Se ti zdi prav, da nekdo govori o stvareh, ki jih ne pozna, tako kot da bi jih poznal?«
»Nikakor ne tako,« je odgovoril, »kot da bi jih poznal, ampak mora biti pripravljen govoriti kot ljudje, ki menijo to, kar pač menijo.«
»Kaj?!« sem rekel. »Ali ne opaziš, da so mnenja brez védenja vsa grda? Celo najboljša med njimi so slepa. Se ti zdi, da se ljudje, ki imajo kakšno resnično mnenje brez umevanja, v čem razlikujejo od slepcev, ki po poti hodijo pravilno?«
»V ničemer.«
»Hočeš torej uzreti grde, slepe in izkrivljene stvari, čeprav bi lahko [506d] od drugih slišal o sijajnih in lepih?«
»Pri Zevsu,« je rekel Glavkon, »Sokrat, (pazi,) da ne boš zdaj, ko si pred ciljem, spet odstopil! Kajti zadostovalo nam bo, če boš tudi o Dobrem razpravljal tako, kot si razpravljal o pravičnosti, premišljenosti in drugih (krepostih).«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 506c–d.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Navedeni odlomek kaže Sokratovo obotavljanje pred obravnavo Dobrega, potem ko je zavrnil, da bi bilo dobro lahko užitek. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, zakaj Sokrat zavrne užitek kot Dobro, zakaj se obotavlja pri razlagi Dobrega, in navedite, kako ga v nadaljevanju vendarle pojasni. Razložite tudi, kakšno funkcijo ima Dobro v Platonovem nauku o realnosti in spoznanju. Svojo razlago umestite v celoto dela.

V sivo polje ne pišite.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Če pa je to tako, tedaj pridemo do zaključka, da je človekovo najvišje dobro – udejstvovanje duše v skladu z vrlino; in če je teh vrlin več – njeno udejstvovanje v skladu z najboljšo in najpopolnejšo vrlino. In to v toku polnega življenja. Kajti ena lastovka še ne naredi pomladi in en dan tudi ne; tako tudi en sam dan ali le kratko razdobje človeka ne more narediti srečnega in blaženega.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 1. knjiga, str. 59–60.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Aristotel opredeli najvišje dobro. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako Aristotel pride do navedene opredelitve in v kakšni zvezi so vrline z dobrim delovanjem. Prav tako razložite, kakšno vlogo imata pri tem želja in uživanje. Vse skupaj umestite v širši kontekst besedila.

3. Descartes: Meditacije

Toda dejal sem že, da nimam ne čutov ne telesa. A tu obtičim, kajti kaj sledi iz tega? Sem morda tako prikovan na telo in čute, da ne morem obstajati brez njih? Toda dopovedal sem si, da na svetu ni sploh ničesar, da ni neba, zemlje, duš, teles: ali torej tudi mene ni? Nikakor, jaz sem gotovo bil, če sem si kaj dopovedal.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. meditacija, str. 56.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Descartes raziskuje, o čem ni mogoče dvomiti. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč predstavite Descartesovo metodo dvoma, razložite, do kakšnega pojmovanja/razumevanja spoznanja privede ta metoda in kakšno pojmovanje človeka je njen rezultat. V svojem komentarju postavite obravnavani odlomek v kontekst celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Vprašanje: koliko je *vredna* ta ali ona tablica dobrin in »morala«? naj bo postavljeno iz najrazličnejših perspektiv; posebno to »vredno *za kaj?«* ni nikoli dovolj dobro razloženo. Nekaj, kar bi bilo na primer očitno vredno za kar največje možno trajanje kake rase (ali za stopnjevanje njene moči prilagajanja na določeno klimo ali ohranitve največjega števila), nikakor ne bi imelo enake vrednosti, če bi šlo morda za to, da se oblikuje močnejši tip. Blagor večine in blagor manjšine sta zoperstavljeni vrednostni gledišči: imeti prvo za že *na sebi* bolj vredno, to prepustimo naivnosti angleških biologov ... *Vse* znanosti morajo odslej pripravljati bodočo nalogo filozofa: to nalogo gre razumeti tako, da bo filozof razrešil *problem vrednot,* da bo določil *hierarhijo vrednot.*

(Vir: Nietzsche: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. razprava, str. 243.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V predgovoru Nietzsche pravi, da ga je dvom o vrednosti morale obšel že v mladosti. Prvo razpravo konča z zahtevo, da morajo vse znanosti pripraviti teren, na katerem bo filozof razrešil problem vrednosti morale. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj Nietzsche misli s problemom vrednosti morale in na katere znanosti se opre sam pri raziskavi tega problema. Kaj je perspektivistična obravnava vrednosti morale in do kakšne ugotovitve ga pripelje njena uporaba v prvi razpravi? Svojo razlago umestite v celoto dela.

M 1 9 2 5 3 1 1 1 0 6

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 2 5 3 1 1 1 0 8

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 2 5 3 1 1 1 1 0

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 2 5 3 1 1 1 1 2

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran